

(247—255). — 7. Fr. G.: Poročilo o »Prvi slovenski stalni učilski razstavi« Pedagogiškega društva v Krškem (257—270). — 8. Fr. Gabršek: Poročilo o delovanju »Pedagogiškega društva« v četrtem letu svojega obstanka (271—274). — 9. Vabilo (275). Bogata in izbrana vsebina »Pedagogiškega letnika« nam je priča velikega truda in obilnega vspela na polju pedagoičnem slovenskem, katero že več let pridno obdeluje »Pedagogiško društvo« v Krškem. Med sestavki tega letnika je najbolj obširen in zanimiv oni, o jezikovnem pouku v ljudski šoli. Ako se vsi gg. učitelji ravnajo po tem jezikovnem pouku, smemo upati lepega sadu naše ljudske šole. »Navod k početnemu risanju« in »V šolski delarni« sta isto tako dejanske važnosti za naše ljudstvo. Naslednji sestavki zadevajo bolj notranji razvoj »Ped. društva« in razmere učiteljskega stanu do drugih narodnih krogov. O tem »Dom in Svet« ne more pisati, ker ne spada v njegovo stroko; le toliko splošno rečemo, da se bomo vedno lahko razumeli med seboj, če se pošteno vsi trudimo vsak za svoj dobri namen. Dr. J.

Knjige „družbe sv. Mohorja“ za leto 1890.

(Konec.)

»**Domači živinozdravnik**« je naslov knjigi, katero je že dolgo pričakoval slovenski oratar. Taka knjiga je bila tem bolj potrebna, ker je znano, kako mnogokrat res dvoumna sredstva rabi naš preprosti kmet pri oboleli živini, in le prepogosto išče pomoči pri brezvestnih mazačih. Našel se je slednjič mož, strokovnjak, ki je slovenskemu narodu spisal knjigo, kjer si bo odslej marsikateri živinorejec sam iskal tešila v nezgodah. Zlasti moramo poudarjati, da se je pisatelj oziral res na vsestranske potrebe preprostega živinorejca slovenskega. Ta razvrstitev vsebine ustreza popolnoma zahtevam neizvedenega in neizobraženega kmeta; da je pa privedjal pisatelj svoji knjigi kot dodatek tudi še navodilo o domači lekarni, moramo v obče odobravati. Kar se tiče vsebine same, ne bomo kritikovali, to naj presodi strokovnjak. Kar se jezika in pisave tiče, moramo priznati, da ima pisatelj res kaj spretno pero; on ume pisati za preprostega kmeta. Prav iz srca torej čestitamo pisatelju Fr. Dularju, in upamo, da nas ob kratkem oveseli s kako drugo knjigo enake stroke. Bog daj!

»**Slovenske Večernice**« za pouk in kratek čas. Izdala in založila družba sv. Mohorja v Celovcu. 44. zvezek. 1890. — Ne motimo se, ako trdimo, da ljudstvu »Slov. Večernice« poleg kolarja najbolj ugajajo radi mnogovrstne vsebine, ki jo prinašajo leto za letom svojim čitateljem v pouk in kratek čas. Lanskih »Večernic« vsebina je: »Štirinajst dnij širom sveta«. Spisal dr. I. Križanič, str. 1—26. — »Žgánjar«, povest, spisal T. B. Velimir, str. 27—40. — »Mutci«. Spisal J. Vrhovec, str. 40—52. — »Stariši!« Dobra odgoja je vašim otrokom največji zaklad. Spisal Rajmund Čuček, str. 54—67. — Temu sledi pesem »Drvar«, zložil Janko Leban. — »Cigani«, narodopisna črtica. Spisal J. Ste-

klasa, str. 68—89. — »Narodne pesni«, zapisal v Podzemlju pri Metliki Janko Barlé. — »Oče Céne«. Uzor dobrega gospodarja in možaka poštenjaka. Životopis. Spisal J. Podboj, str. 93—111. — »Skorčeva povest«. Spisal A. Koder, str. 111—119. — Temu sledi 10 zgodovinskih povestic, spisal J. St. str. 120—125. — Koncu so pridejane »Kratkočasnice in smešnice«. Iz vsakdanjega življenja nabral A. Benedik. Ta oddelek naj bi se razširil, kajti taka tvarina ljudstvu silno ugaja.

Te »Večernice« imajo za naše ljudstvo prav primerno berilo, ki je, izvzemši »Cigane«, tudi dosti poljudno razpeljano. — Knjiga naj narod budi, da se zavéda svoje moči, kaže naj mu, koliko so sosedje pred nami, in kako jih dohitimo in prekosimo. Slovenec mora dobiti samozavest, da poreče: kar more Nemeec in Lah, to premorem tudi jaz. Knjiga pa mu bodi na tej poti vodnica in učiteljica. Pričujoči zvezek deluje na to, vendar želimo še mnogo več, ker imamo še daleč do cilja. B. K.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

Nikola Tordinac. »Odabrane crtice i pripoviesti.« S uvodom o Nikoli Tordincu. (Sa slikom pišćevom.) Zab. knjižnica Mat. hrv. 129—131. 8°. Str. XXXII+205. Cena 75 kr. — Tordinac se je porodil 5. decembra l. 1858. v prijaznem Djakovu. Oče mu je bil mizar, a stric, pesnik burnih ilirskih davorij, sedajući kanonik in stolni prošt djakovski Jurij Tordinac. Zgodaj zapustil je mladi Nikica svoje djakovske tovariše in se podal z očetom v Bosno, kjer je preživel do svojega desetega leta. Jako je vplivalo na maledga, živega dečka bivanje v ponosni Bosni.

V gimnazijo hodil je Tordinac v Vinkovcih, in stopil l. 1877. v djakovsko semenišće. Novo mašo je pel l. 1883., a še istega leta najdemo ga kot kapelana v Ivankovem, od koder je odšel l. 1884. o Veliki noći za kapelana v Mitrovico. Vendar je zaradi politike hitro izgubil to službo in se podal v Rim v zavod sv. Jeronima, da se uči tamkaj na vseučilišču sv. Apolinarija cerkveno pravo. Tiho življenje v zavodu ni ugajalo niti duhu niti telesu mladega, živega Hrvata. Teško bolan vrnil se je spomladi l. 1886. v domovino, kjer je postal, ko je malo okreval, profesor na djakovskem liceju. Kal bolezn, katero je donesil iz Rima, razvijala se je vedno bolj in bolj, dokler ni položila Tordinca 22. januvarija 1888. v tihi grob, a ž njim zagnila mnogo lepih nadej, katere je gojil v njem njegov narod.

Lep spomenik postavila je »Matica hrvatska« Nikoli Tordincu, spomenik niti kamenit niti bronast, nego spomenik, katerega si je sezidal pokojnik sam — spomenik, trajnejši od prvih dveh — podala je narodu izbrane njegove spise. Tordinac napisal je primeroma mnogo, začel je pisati že kot gimnazijalec leta 1875., a smrt ga je zatekla s peresom v roki. Na pokojnika je mnogo vplival znani hrvaški pisatelj Josip Kozarac, kateri je bil nekoliko let pred njim v šoli. A ako kdo, to je deloval nanj preprosti narod v Slavoniji in Bosni, med katerega je tako rad

hitel, dasi je bil sam meščanski sin, katerega preprosto, jezgrovito govorico je najraje poslušal, zapisoval njegove pripovedke in pesmi (gl. knjiga »Nár. pjesme i pripovedke iz Bosne« 1. 1883. in rokopis: »Hrv. nár. običaji, pjesme i pripovedke iz Pečuha i okolice«) in pri katerem se je naučil oni prekrasni, národní jezik, kateri krasi, kakor malokaterega hrv. pisatelja, njegove spise. In res, vsi njegovi spisi zajeti so iz národnega življenja in pisani so narodu.

Matica nam ni podala vseh pokojnikovih spisov — izbrala je samo najlepše in prav tako; priobčenih enajst črtic in povestij povsem zadošča, da spoznamo pisatelja glavo in srce. Preobširno bi bilo, da si pregledamo vsako črtico, rečemo le nekaj obče o njih. Pisatelj ni pozabil nobenega dogodka in imenitnejše osebe iz národnega življenja.

Tordinac pripoveduje nam mirno, povsem objektivno, naravno, tako, da se omili še tako priprostemu čitatelju. Osebe načrtane so nam verjetno; razgovori so živi, jezgroviti; opisi verni in zanimivi. V mnogih svojih črticah hoče čitatelja podučiti, da ne veruje v prazne vere in vraže, a to ume, kakor malokdo. Nikdar ni nadležen, vedno vplete v spis kakovo osebo, ali dogodek, katerega zasoli z nežno šalo ali pa tudi s fino ironijo. Najbolj hvalijo kritiki njegovo črtico »Brat Adam«, katero zove Dr. Milivoj Šrepelj, ki je napisal uvod »črticam«, »draguljem« (biser) hrvaške književnosti. Prav pravi isti kritik, da se je »T. umjetnički talent istom počeo kristalizovati«. In res, če pregledujemo napredek, s katerim se odlikujejo njegova zadnja dela od prvih, lahko obžalujemo, da je hrvaška književnost zgubila pisatelja, kateri je še mnogo, mnogo lepega obetal. Ali tudi s črticami podaril je lep dar svojemu narodu, a sebi pa postavil dostojen, nerazpadljiv spomenik. —ž.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše Stjepan Z.-c.)

Lev N. Tolstoj, »**Doslovke Kreutzerovéh sonatéh**«, preveo Ant. Hajn, nakladem vydatelstva »Časop. česk. studentstva«. Str. 26. Cena 20 kr. — V tej knjižici tolmači Tolstoj, kaj je hotel reči in kaj je rekel v svoji povesti »Kr.

son.«, o kateri se toliko govori. Češki prevod je priredil Ant. Hajn; imamo tudi hrvaški prevod od Herzoga (v zal. Scholza i Kralja — 80 (!) kr.)

Ozreti se čemo kratko tudi mi na to delo, da vidimo, kaj je T. z njim namerjal. Najprej kaže T. v »doslovu«, kako so nazori in ideje, katere je iztaknil »nervozni« Pozdnišev, prav njegovi nazori. Ti nazori pa jasno kažejo, da T. tudi boleha na fiksni ideji, da je reformator društva — reformator na temelju krščanstva (samo katerega!). On prezira cerkveno razlaganje sv. pisma in misli, da je le on prav razume — on je nad sv. cerkvijo. Da, toda zato pa tudi pride do takih posledic.

Ideja, katera se zrcali v »Kr. s.« ni samo neizvedljiva in nemogoča, temveč tudi pogubna. Zdi se nam, kakor da je oživel kateri izmed starih gnostikov, da nam pridiguje novi evangelij. Potrebno je, da skrbé vsi za popolno in dovršeno čistost, zakon je padeč za človeka, torej greh in tedaj nenraven, zakon je napaka, ki je protivna človeški naravi. Zakonska ljubezen je podla laž, katero provzroči razdraženost in romani, toda ko se zažvoljvi s pohotnostjo, poneha tudi ljubezen: »tako ljubi celi svet«. Od sto zakonov jih živi 99 v tem peklju, — samo da se mi čudno zdi, kako da jih tako mal odstotek tako stori, kakor Pozdnišev (uboj žene), ker bi se moralo nazadnje do tega priti. Ljubezen je po njegovih nazorih manj naravna od mržnje — a vendar je vsem in vsakemu prirojena, in karkoli delamo, delamo iz ljubezni in zavoljo ljubezni, ki ni vedno egoizem. To so njegovi nazori o ljubezni in zakonu, torej tudi o družini.

Tolstoj se nemilo vara, ko misli, da ni nikakih mej v krščanskem zakonu, a označene so od Boga samega in posvečene po Kristusu in Cerkvi. On predpostavlja (»doslov« 16. str.) zakon mohamedancev, lamaistov in dr. zakonu krščanskemu! — Vprašamo, niso-li v katoliški Cerkvi mnogi dosegli ideal v popolnosti? — Brezženstvo je sredstvo popolnega življenja in popolne službe božje — toda ne za vse — kakor jasno uči Kristus. Da je T. umel Kristov nauk o evangeljskih svetih, pisal ne bi bil vsega tega. Škoda, da je tako zaslužen mož zašel na taka razpójtja. Najnovejše delo Tolstojevó torej ni niti koristno niti čudoredno.

Raznoterosti.

Naše slike.

K sliki »materino veselje« se pač prilegajo besede pesnikove:

»En solčni soj, en topel dan

Iz tal izvabi cvet krasan«.

Da, solnce rodi pisano cvetje pomladi. Zato pa tudi s toliko ljubkoto izliva svoje žarke v spomladnem jutru na te divne cvetke, na nežne

hčerke svoje. Kako jih vzbuja! kako jih poživlja! bogati jih z vonjavo in jih krasi s prelepimi bojami. Njegovo obličje pa se zrcali mavrično-lepo v rosnih kapljicah, ki vise po mladem cvetju. In cvetke? one mu hvaležno odpirajo svoje čašice in se obračajo za svojim kraljem... Ali ni, mati, to zlato, poživljajoče solnce podoba tvoja, kadar ti svojemu ljubljéncku polna upa in ljubezni sadiš v mlado srcece življenje —